

Є. Снікєєва [3] визначає такі засоби перекладу комп'ютерного сленгу:

- 1) транслітерація – за допомогою українських букв передаються букви, з яких складається англійське слово;
- 2) транскрипція – передача українськими літерами не орфографічної форми, а звучання англійського слова;
- 3) калькування – це засіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин (морфеми або слів) їх лексичними відповідностями у мові перекладу;
- 4) експлікація (описовий переклад) – це лексико-граматична трансформація, при якій лексична одиниця мови-оригіналу замінюється словосполученням, яке дає пояснення або визначення даної одиниці.

Висновки та перспективи подальшого розвитку проблеми. Таким чином, основними методами утворення комп'ютерного сленгу є калька, напівкалька, переклад та фонетична мімікрія; найпоширенішими способами перекладу є транслітерація, транскрипція, калькування та експлікація. Комп'ютерний сленг є динамічною системою, яка стрімко розвивається та інтегрується у життя і діяльність сучасного суспільства у зв'язку із глобальною комп'ютеризацією. Це мовне явище потребує детальнішого вивчення, оскільки жоден словник не в змозі наздогнати темпи виникнення та розвитку комп'ютерного сленгу.

Література:

1. Виноградова Н. В. Компьютерный сленг и литературный язык : проблемы конкуренции / Н. В. Виноградова // Исследования по славянским языкам. – 2001. – № 6. – С. 203–216.
2. Горшков П. А. Сленг хакеров и геймеров в Интернете : автореф. дис. На соискание уч. степени канд. филол. наук / П. А. Горшков. – Москва, 2006. – 21 с.
3. Снікєєва Є. М. Особливості перекладу комп'ютерних термінів на українську мову / Є. М. Снікєєва // Вісник СумДУ. – 2001. – № 5 (26). – С. 54–59.
4. Костіна Л. С. Стилистичні особливості американського комп'ютерного сленгу [Електронний ресурс] / Л. С. Костіна, А. М. Стеценко. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/SND/Philologia/2_kostina%20l.s.doc.htm
5. Котова О. Е. Структура и семантика англоязычного комп'ютерного жаргона [Електронний ресурс] / О. Е. Котова. – Режим доступу : <http://www.isuct.ru/conf/antropos/section/3/kotova.htm>
6. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підр. [для студ. вищ. навч. зал. освіти] / М. П. Кочерган. – К. : Видав. центр «Академія», 2002. – 368 с.
7. Міщук І. М. Особливості перекладу американського комп'ютерного сленгу українською мовою / І. М. Міщук // Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка. – 2013. – №9 (268), Ч. 1. – С. 69–72.
8. Скребнев Ю. М. Основы стилистики английского языка / Ю. М. Скребнев. – М., 2000. – С. 66–72.
9. Словник сучасного українського сленгу / упор. Т. М. Кондратюк. – Х. : Фоліо, 2006. – 350 с.
10. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг / Л. О. Ставицька. – К. : Часопис «Критика», 2005. – 462 с.
11. Стрига Е. В. Комп'ютерний сленг у сучасній англійській мові : походження та функціонування / Е. В. Стрига // Записки з романо-германської філології. – Вип. 1 (32). – 2014. – С. 186–191.
12. Encyclopedia – Britannica Online Encyclopedia [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.britannica.com>.

УДК 811.161.2/1'373.7+811.111/2'373.7

Т. Г. Бондар,

Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, м. Луцьк

ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ ПАРЕМІОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ОПОРНИМИ КОМПОНЕНТАМИ ДОРОГА, ШЛЯХ, ПУТЬ, ROAD, WAY, WEG, BAHN

У статті проаналізовано, які значення лексеми дорога, шлях, путь, road, way, Weg і Bahn реалізують у складі прислів'їв та приказок (загальна кількість паремій – 221) та описано їхні типові дистрибуції. Показано, що найчастотнішими у прислів'ях та приказках є лексеми дорога, Weg, way та road (дещо рідше трапляється лексема путь), які реалізують значення 'смуга землі, по якій їздять і ходять', 'напрямок, маршрут пересування', 'напрямок діяльності, шлях розвитку', 'процес їзди, подорож, мандрівка'.

Ключові слова: паремія, концепт, лексичне значення, дистрибуція.

В статье проанализировано, какие значения лексемы дорога, шлях, путь, road, way, Weg и Bahn реализуют в составе пословиц и поговорок (общее количество паремий – 221) и описаны их типичные дистрибуции. Показано, что наиболее частотными в пословицах и поговорках являются лексемы дорога, Weg, way и road (несколько реже встречается лексема путь), которые реализуют значения 'полоса земли, по которой ездят и ходят', 'направление, маршрут передвижения', 'направление деятельности, путь развития', 'процесс езды, путешествие'.

Ключевые слова: паремия, концепт, лексическое значение, дистрибуция.

The article shows which meanings of the lexemes дорога, шлях, путь, road, way, Weg and Bahn are realized within 221 proverbs and sayings. It is noticed that the most frequently used lexemes in proverbs and saying are the following: дорога, Weg, way and road (lexeme путь is less frequent). These lexemes realize such semantic meanings as 'a specially prepared hard surface to travel on', 'direction, route to be taken in order to reach a place', 'activity, way of development', 'the journey'. The article also deals with typical distributions of the lexemes under investigation.

Keywords: proverbs and sayings, concept, lexical meaning, distribution.

Прислів'я та приказки формують один з фрагментів мовної картини світу. Вони слугують яскравим доказом національно-культурної специфіки різних лінгвокультур. Паремії містять цінні поради, застереження, узагальнюють досвід народу і відзначаються широтою тематики та універсальністю охоплення явищ дійсності. Саме тому їхні різні аспекти неодноразово привертати увагу дослідників (див. роботи К.І. Грігаса [1], Г.Л. Пермякова [5], Ю.Й. Левіна [4], Є.В. Іванової [2], [3] та ін.).

Когнітивний підхід до дослідження прислів'їв та приказок передбачає розгляд їхньої семантики як відображення закріпленого в мові знання. Лінгвіста-когнітолога цікавить не тільки значення, а й внутрішня форма прислів'я, його лексичний склад, конотація та асоціативний комплекс, оскільки лише завдяки такому комплексному аналізу можна описати бачення світу, репрезентоване прислів'ям [3, с. 5].

Аналіз паремій з компонентами *дорога, путь, шлях, road, way, Weg, Bahn* дає можливість виявити, з одного боку, низку концептуальних ознак, характерних для концепту ДОРОГА / ROAD / WEG в різних мовах, а з іншого – семантичне наповнення лексем-вербалізаторів концепту в межах паремій.

Мета нашого дослідження – проаналізувати, які значення реалізують лексеми *дорога, шлях, путь, road, way, Weg* і *Bahn* у складі прислів'їв та приказок, та дослідити типові дистрибутивні властивості цих лексем у пареміях.

Об'єктом дослідження є українські, російські, англійські та німецькі прислів'я та приказки з компонентами *дорога, шлях, путь, road, way, Weg* і *Bahn*. Для аналізу було взято 221 паремію (37 українських, 64 російських, 70 англійських та 50 німецьких).

В українських, російських, англійських та німецьких прислів'ях і приказках лексеми-вербалізатори концепту ДОРОГА / ROAD / WEG виступають в трьох основних значеннях: 'смуга землі, по якій їздять і ходять', 'напрямок, маршрут пересування', 'процес їзди, подорож, мандрівка', крім того, вони реалізують метафоричне значення 'напрямок діяльності, шлях розвитку'.

У значенні 'смуга землі, по якій їздять і ходять' у пареміях вживаються такі лексеми як *дорога, шлях, путь, road, way, Weg* та *Bahn*. Наприклад: укр. *Не збочуй з дороги, бо відпокутують ноги; Коли на те піде, то й серед битого шляху поламаєшся* [П, с. 236-237]; рос. *Дорога столбом легла* ('прямо') [Д IV, с. 327], англ. *Every road has a turning* [DAP, с. 513], *Good land: evil (foul) way* [ODEP, с. 321]; нім. *An guten Schulen und guten Wegen erkennt man den guten Staat; Bekannte Bahn und alte Freunde sind die besten* [Spr].

Значення 'напрямок, маршрут пересування' у складі прислів'їв та приказок реалізують лише лексеми *дорога, путь, road, way* і *Weg*. Наприклад: укр. *Хто дороги не знає, най ся людей питає;... хай у людей питає* [П, с. 37]; рос. *Не ищут дороги, а спрашивают; Где дорога, там и путь* [Д, с. 398]; англ. *If you wish to know the road ahead, inquire of those who have traveled it* [DAP, с. 513], *He that has a tongue in his mouth can find his way anywhere* [ААП, с. 296]; нім. *Geradeaus ist der nächste Weg* [Spr].

Лексеми *дорога, шлях, путь, road, way* та *Weg* у складі паремій вживаються також у метафоричному значенні 'напрямок діяльності, шлях розвитку'. Наприклад: укр. *По кривому шляху поїхав* [УПП, с. 96]; рос. *Денежка дорожку прокладывает!* [Д I, с. 473], *Нужный путь бог правит*. [Д, с. 398]; англ. *He keeps his road well enough who gets rid of bad company* [ODEP, с. 419], *It's not so much where you are as which way you are going* [DAP, с. 643]; нім. *Priester und Wegweiser zeigen wohl den rechten Weg, aber sie gehen ihn nicht selbst* [Spr].

У значенні 'процес їзди, подорож, мандрівка' у пареміях вживаються лексеми *дорога, путь, road, way, Weg*. Наприклад: укр. *В дорозі всього трапиться* [Н, №11386]; рос. *Печным теплом в дорогу не ездят* [Д III, с. 108], *Едешь в путь – осторожен будь* [РПП, с. 131]; англ. *Better have a friend on the road than gold or silver in your purse* [DAP, с. 235], *A man knows his company in a long way and a little inn* [ODEP, с. 68]; нім. *Man muß sich früh auf den Weg machen, wenn man früh ankommen will* [Spr].

Значна частина паремій засвідчує дифузність значення лексем *дорога, шлях, путь, road, way* та *Weg*. Зокрема, у низці прислів'їв про правильність вибору прямої дороги чи про знання обраного шляху простежується дифузність двох основних значень: 'смуга землі, по якій їздять і ходять' та 'напрямок, маршрут пересування'. Наприклад: укр. *Проста дорога найліпша; Коли не знаєш дороги, не виїжджай з дому; Старою дорогою легко ходити* [П, с. 237]; рос. *Счастье не лошади: не везет по прямой дорожке* [Д II, с. 270], *Прямой путь – самый короткий* [РПП, с. 315], *Не ездят длиною дорогой, когда ближнюю знают; Самая трудная дорога та, которую не знаешь; Кто знает дорогу, тот не спотыкается* [РНПП, с. 262]; англ. *The right road is the shortest road; The road of by-and-by leads to the town of never; Be sure you know the road before you act as guide; The lame man who keeps the right road outstrips the runner who keeps the wrong one* [DAP, с. 513-514]; *The nearest way is commonly the foulest* [ODEP, с. 557], *An old horse always knows its way home* [DAP, с. 310]; нім. *Der gerade Weg ist der beste* [Spr]; *Der gerade Weg ist der kürzeste; Wer den direkten Weg geht, scheitert nicht* [НУФС 2, с. 308], *Ein altes Pferd findet seinen Weg allein* [Spr].

В окремих пареміях та сама лексема використовується двічі або вживається поряд із синонімічними їй одиницями, при цьому такі лексеми реалізують відмінні, неоднакові значення. Наприклад, у прислів'ї *Где дорога, там и путь* [Д, с. 398] лексема *дорога* позначає смугу землі, а лексема *путь* – напрямком пересування, маршрут. В українських пареміях *Для стежки не минай гостинця; Для простої дороги кривою гостинця не минай (гостинець – бита дорога)* [П, с. 236] вжито синонімічні лексеми *стежка – гостинець, дорога – гостинець*. Лексеми *стежка* та *дорога* реалізують значення 'напрямок, маршрут пересування', а лексема *гостинець* – 'смуга землі, по якій їздять і ходять'. У першій частині паремії *Разумный и в пустыне дорогу найдёт, а глупый и по дороге заблудится* [РНПП, с. 183] лексема *дорога* вживається, щоб позначити напрямком, маршрут пересування, а у другій частині цієї паремії слово *дорога* позначає смугу землі. Схожі випадки вживання лексем спостерігаємо і в англійських прислів'ях. Наприклад, у пареміях *The longest road is sometimes the shortest way home, The long road may be the quickest way home* [DAP, с. 513] вживаються бінарні лексеми *road – way*, при чому *road* набуває значення 'смуга землі', а *way* – 'напрямок, маршрут пересування'. У прислів'ях *The farthest (longest) way about is the nearest way home* [ODEP, с. 245], *The longest way round is the sweetest way home* [DAP, с. 643] двічі вживається лексема *way*: перший раз на позначення смуги землі, а другий раз – на позначення маршруту пересування.

Розглядаючи масив паремій з компонентами *дорога, путь, шлях, road, way, Weg, Bahn*, важливо з'ясувати, які синтагматичні зв'язки утворюють ці лексеми.

Лексеми *дорога, путь, шлях, road, way, Weg, Bahn* у значенні 'смуга землі, по якій їздять і ходять' найчастіше сполучаються з прикметниками, що позначають конкретні фізичні ознаки (укр. *кривий, прямий, гладкий, битий, поганий*; рос. *прямой, ровный, длинный, гладкий, плохой*; англ. *farthest, long (longest), foul, dirty, poor, beaten*; нім. *guter, bekannt, krumm*). Наприклад: укр. *На битій дорозі трава не росте* [Н, №3878], *І на гладкій дорозі люди ноги ламають; Коли на те піде, то й серед битого шляху поламаєшся* [П, с. 236]; рос. *По плохой дороге далеко не уедешь* [РНПП, с. 262]; *Сытому коню и овраг нипочем, и гора – ровная дорога* [РПП, с. 55]; англ. *The farthest (longest) way about is the nearest way home* [ODEP, с. 245]; *The long road may be the quickest way home; Poor folks have poor ways* [DAP, с. 513, 474]; *Good land: evil (foul) way* [ODEP, с. 321]; *Take the beaten road; The beaten road is the safest* [DAP, с. 513]; нім. *Guter Weg um ist nie krumm; Bekannte Bahn und alte Freunde sind die besten* [Spr].

Крім того, іменники *дорога, путь, шлях, road, way, Weg, Bahn* активно сполучаються з дієсловами, що позначають певний процес, зокрема, переміщення (укр. *бігти*; рос. *ездить, стоять*; англ. *lead, bring*; нім. *führen, gehen*). Наприклад: укр. *Незнайко на печі лежить, а знайко по дорозі біжить*; Будяк не дурак: на дорозі не росте, а все на городі [УП, с. 277, 257]; рос. *Прямьм путем (прямоком) по кривой не ездят* [Д II, с. 193]; *По плохой дороге далеко не уедешь* [РНПП, с. 262]; англ. *The way*

to Babylon **will never bring** you to Jerusalem; A little stone in the way **overturns** a great wain (may make a tall man stumble) [ODEP, с. 872, 776]; нім. *Wer am Wege baut, hat viele Meister* [НРФС, с. 708]; *Auf dem Weg, den viele gehen, wächst kein Gras* [Spr].

Часто в значенні 'смуга землі, по якій їздять і ходять' сема 'рівність', 'прямізна' актуалізується через порівняльні (інколи протиставні) конструкції: рос. *Дорога – хоть кубарем ступай (гладкая, ровная); Ночь, как день; дорога, как скатерть – садись да катись!* [Д, с. 398] (пор. укр. *Хоч боком котися (рівно, сухо и др.)* [Н, №11436]); *He все дорога скатертью, бывають и перебоинки* [РПП, с. 315]; *Дорога не проволока, не распрямить* [Д IV, с. 72]; нім. *Es ist eben wie der Weg nach Rom* [Spr].

Значення 'смуга землі, по якій їздять і ходять' відображається й у синтагмах, у яких описані фізичні параметри дороги, або коли такі параметри представлені імпліцитно: рос. *He широтой дорога берет, а тором* [Д IV, с. 634], *Ha свете три кривобоины: дорога, река да изгородь* [Д II, с. 193]; англ. *Every road has hills to be climbed* [DAP, с. 513].

Уживання лексем *дорога, путь, road, way* та *Weg* у значенні 'напрямок, маршрут пересування' засвідчуються синтагматичними зв'язками з дієсловами, що позначають певну інтелектуальну чи вербальну діяльність, на кшталт: укр. *пумати, знати*; рос. *спрашивать, искать*; англ. *ask, inquire, know, find*; нім. *finden, führen*. Наприклад: укр. *Хмо дороги не знає, най ся людей пумає;... хай у людей пумає* [П, с. 37] (пор. *Хмо пумає, той не блудить* [Н, №11421]); рос. *He шцут дороги, а спрашивают* [Д, с. 398]; англ. *He who wishes to know the road through the mountains must ask those who have already trodden it; If you wish to know the road ahead, inquire of those who have travelled it* [DAP, с. 513]; *He that has a tongue in his mouth can find his way anywhere* [ААП, с. 296]; нім. *Wo ein Adler nicht fort kann, findet eine Fliege noch zehn Wege* [Spr].

Часто у пареміях, де досліджувані лексеми реалізують значення 'напрямок, маршрут пересування', вказується суб'єкт переміщення та кількість можливих для нього напрямків руху: рос. *Беглому одна дорога, а погонщикам сто; В Вильне семь дорог для жида, да три для поляка; Бабе дорога от печи до порога; Одна у журавля дорога: на теплые воды!* [Д I, с. 151, 473, 547]; *Переднему сто дорог, заднему одна* [Д III, с. 49]; нім. *Es führt mehr denn ein Weg ins Holz* [Spr].

Іноді у прислів'ях вживаються прикметники, щоб позначити довжину маршруту: англ. *The farthest (longest) way about is the nearest way home* [ODEP, с. 245], *The longest road is sometimes the shortest way home* [DAP, с. 513].

Метафоричне значення 'напрямок діяльності, шлях розвитку' лексеми *дорога, шлях, путь, road, way, Weg* та *Bahn* реалізують у синтагмах з дієсловами, семантика яких включає такі семи, як 'вказівка на обрання певного шляху' (наприклад, рос. *наводить, править, показывать*; англ. *lead*; нім. *zeigen, weisen*), 'прокладання шляху' (укр. *терти* ('прокладати'), *знаходити*; рос. *прокладывать, пробивать, находить*; англ. *pave, line*; нім. *pflastern, schaffen, finden*), 'пошук та дотримання певного напрямку' (укр. *шукати*; рос. *найти*; англ. *have*; нім. *suchen*), 'знання шляху' (англ. *know*; нім. *wissen*).

Наведімо приклади паремій з такими синтагмами. Семі 'вказівка на обрання певного шляху' реалізовано у прислів'ях на кшталт: рос. *Слушайся добрых людей, на путь наведут; Кровь путь кажет* [Д III, с. 543]; *Нужный путь бог правит* [Д, с. 398]; англ. *No flowery road leads to glory* [DAP, с. 513]; нім. *Priester und Wegweiser zeigen wohl den rechten Weg, aber sie gehen ihn nicht selbst; Bildstock weist andern den Weg und geht ihn selbst nicht* [Spr]. Сема 'прокладання шляху' представлена у таких пареміях, як укр. *Нехай старі мрутть та й нам дорогу труть; Смерть дорогу знайде* [УП, с. 559, 557]; рос. *Денежка дорожку прокладывает!* [Д I, с. 473]; *Книга подобна воде: дорогу пробьет везде* [РПП, с. 95]; англ. *The road of life is lined with many milestones* [DAP, с. 514]; нім. *Willenskraft Wege schafft; Armut findet alle Weg und Stege* [Spr]. Сема 'пошук та дотримання певного напрямку' актуалізується у прислів'ях на кшталт: укр. *По кривому шляху ноїає* [УПП, с. 96]; рос. *С Богом пойдешь, до благого дойдешь (к добру путь, добрый путь найдешь)* [Д, с. 90]; англ. *Anyone can have his own way if there's not someone in it* [DAP, с. 643]; сема 'знання шляху' – у пареміях на кшталт: англ. *He knows not which way to turn (him)* [ODEP, с. 872]; нім. *Liebe weiß verborgene Wege; Wenn man den Weg verliert, lernt man ihn kennen* [Spr].

Лексеми *дорога, шлях, путь, road, way, Weg* та *Bahn*, реалізуючи значення 'напрямок діяльності, шлях розвитку', можуть утворювати синтагми з прикметниками. Наприклад: рос. *В ино место дорога широка, да назад узка* [Д II, с. 415]; *В тюрьму широка дорога, а из тюрьмы тесна* [Д IV, с. 451]; англ. *Better one safe way than a hundred on which you cannot reckon; There is no easy way; He who learns the hard way will never forget; If your ways are bad, everybody will dislike you* [DAP, с. 643-644]; *There is no royal road to learning* [ODEP, с. 686]; нім. *Daß viele irgehen, macht den Weg nicht richtig; Es ist keine Ehre, wenn man im schlimmen Wege vorangehen muß* [Spr].

Значення 'процес їзди, подорож, мандрівка' лексем *дорога, путь* представлене в українських та російських пареміях переважно через прийменникові конструкції *в дорозі / в дорогу, в дороге / в дорогу, в пути / в путь*. Наприклад: укр. *В дорозі всього трапиться* [Н, №11386]; *Домашня думка в дорогу не годиться; Дома рука й нога спить, а в дорозі й голова не дримає; Погана мотузка і та в дорозі знадобиться; Товариш мовний в дорозі стоїть за віз смарований* [П, с. 236-237]; *Хто в дорозі буває, той розуму набуває* [УПП, с. 95]; рос. *Печным теплом в дорогу не ездят* [Д III, с. 108]; *Дома рука и нога спит, в дороге и головушка не дремлет; В дорогу идти – пятеры лапти сплести* [Д, с. 397]; *Едешь в дорогу на день, а сыти бери на неделю* [Д IV, с. 377]; *В игре да в дороге узнают людей* [Д II, с. 7]; *He давай коню тощать – в дороге не станет* [РПП, с. 55]; *Нож в пути товарищ* [Д, с. 397]; *Едешь в путь – осторожен будь; Авось да как-нибудь не бери с собою в путь* [РПП, с. 131, 315].

В англійській та німецькій мовах паремії з прийменниковими конструкціями з лексемами *road, way, Weg*, що реалізують значення 'процес їзди, подорож, мандрівка', є не такими чисельними. Пор. англ. *Better have a friend on the road than gold or silver in your purse* [DAP, с. 235]; *A man knows his company in a long way and a little inn* [ODEP, с. 68]; нім. *Man muß sich früh auf den Weg machen, wenn man früh ankommen will; Freunde sind gut am Wege* [Spr].

Досить часто значення 'процес їзди, подорож, мандрівка' виводиться з усього контексту паремії: укр. *He бійся дороги, аби коні були здорові* [П, с. 237]; *Идеш удово – дорога коротша* [УПП, с. 95]; *Піч тучить, а дорога учить* [Н, №11388]; *Смерть – неминующая дорога* [УП, с. 558]; рос. *Умный товарищ – половина дороги; Печка дрожит (нежит), а дорожка учит* [Д, с. 397]; *Всякая дорога вдвоём веселей* [РПП, с. 126]; англ. *No road is long with good company; A long face makes a long road seem twice as long; Smooth words make smooth ways* [DAP, с. 513, 193, 644]; нім. *Gut Gespräch kürzt den Weg; Kein Weg ist lang mit einem guten Freund als Begleiter* [Spr].

Отже, аналіз українських, російських, англійських та німецьких паремій з компонентами *дорога, шлях, путь, road, way, Weg* та *Bahn*, які є базовими вербалізаторами концепту ДОРОГА / ROAD / WEG показав, що найчастіше у прислів'ях та приказках вживаються лексеми: *дорога* (у 95% українських та 76,6% російських паремій), *Weg* (у 96% німецьких паремій), *way* (у 60% англійських паремій) та *road* (у 40% англійських паремій). Дещо рідше трапляється лексема *путь* (у 23,4% російських паремій). У прислів'ях та приказках представлені такі значення досліджуваних лексем, як 'смуга землі, по якій їздять і ходять', 'напрямок, маршрут пересування', 'напрямок діяльності, шлях розвитку', 'процес їзди, подорож, мандрівка'. Проте багато паремій засвідчують семантичну дифузність лексем *дорога, путь, road, way* та *Weg*. Українська

лексема *шлях* та німецька *Bahn* живаються в одиничних пареміях, реалізуючи значення ‘смуга землі, по якій їздять і ходять’ та ‘напрямок діяльності, шлях розвитку’. Така функціональна асиметричність може бути пояснена семантичними процесами, внаслідок яких окремі лексеми звужують свою референційну сферу.

Результати аналізу українських, російських, англійських та німецьких прислів'їв та приказок з компонентами *дорога, шлях, путь, road, way, Weg* та *Bahn* ми подали у таблиці, де вказали загальну кількість досліджених паремій, показали, які лексеми (і в якій кількості) можуть реалізувати значення ‘смуга землі, по якій їздять і ходять’, ‘напрямок, маршрут пересування’, ‘напрямок діяльності, шлях розвитку’, ‘процес їзди, подорож, мандрівка’.

мова	Українська (37 паремій)		Російська (64 паремій)		Англійська (70 паремій)		Німецька (50 паремій)		
	значення	<i>дорога</i>	<i>шлях</i>	<i>дорога</i>	<i>путь</i>	<i>road</i>	<i>way</i>	<i>Weg</i>	<i>Bahn</i>
‘смуга землі, по якій їздять і ходять’	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	9	1	15	1	9	9	8	1	
‘напрямок, маршрут пересування’	+	–	+	+	+	+	+	–	
	3		7	2	2	9	3		
‘напрямок діяльності, шлях розвитку’	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	2	1	6	5	8	16	29	1	
‘процес їзди, подорож, мандрівка’	+	–	+	+	+	+	+	–	
	16		15	4	3	2	4		
дифузність значень	+	–	+	+	+	+	+	–	
	5		6	3	6	6	4		

Література:

1. Григас К. И. Методологические вопросы сравнительного изучения балтийских и славянских пословиц / К. И. Григас. – Вильнюс : Академия наук Литовской ССР, 1978. – 28 с.
2. Иванова Е. В. Мир в английских и русских пословицах : Учебное пособие / Е. В. Иванова. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2006. – 280 с.
3. Иванова Е. В. Пословичные картины мира (на материале английских и русских пословиц) / Е. В. Иванова. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2002. – 160 с.
4. Левин Ю. И. Провербиальное пространство / Ю. И. Левин // Паремнологические исследования. Сборник статей. – М. : Наука, 1984. – С. 108–126.
5. Пермяков Г. Л. К вопросу о структуре паремнологического фонда / Г. Л. Пермяков // Типологические исследования по фольклору : Сборник статей памяти В. Я. Проппа. – М. : Наука, 1975. – С. 247–274.

Список лексикографічних джерел

1. ААП – Дубенко О. Ю. Англо-американські прислів'я та приказки. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів / О. Ю. Дубенко. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. – 416 с.
2. Д – Даль В. И. Пословицы русского народа : В 2-х томах. / В. И. Даль. – М. : Диамант, 1996. – Т. 1. – 480 с.
3. Д I–IV – Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка : В 4-х т. / В. И. Даль – М. : Государственное изд-во иностранных и национальных словарей, 1955–1956. – Т. 1. – 700 с., Т. 2. – 780 с., Т. 3. – 556 с., Т. 4. – 684 с.
4. Н – Українські приказки, прислів'я і таке інше / Уклад М. Номис. – К. : Либідь, 1993. – 768 с.
5. НРФС – Бинович Л. Э. Немецко-русский фразеологический словарь / Л. Э. Бинович. – М. : Аквариум, 1995. – 768 с.
6. НУФС 2 – Німецько-український фразеологічний словник : В 2-х т. / Укл. В. І. Гавриш, О. П. Пророченко. – К. : Рад. школа, 1981. – Т. 2. – 383 с.
7. П – Прислів'я та приказки : Природа. Господарська діяльність людини / Упоряд. М. М. Пазяк. – К. : Наукова думка, 1989. – 480 с.
8. РНПП – Русские народные пословицы и поговорки : Сборник / Сост. и вступ. статья В. Бойко. – К. : Дніпро, 1979. – 264 с.
9. РПП – Русские пословицы и поговорки / Сост. и авт. вступ. статьи А. М. Жигулев. – М. : Наука, 1969. – 448 с.
10. УП – Українські прислів'я та приказки: Дожовтневий період / Упоряд. В. Бобкова, Й. Багмут, А. Багмут. – К. : Держлітвидав УРСР, 1963. – 791 с.
11. УПП – Українські прислів'я та приказки / Упоряд. С. В. Мишанича, М. М. Пазяка. – К. : Дніпро, 1984. – 390 с.
12. DAP – A Dictionary of American Proverbs. – New York, Oxford : Oxford University Press, 1992. – 710 p.
13. ODEP – Oxford Dictionary of English Proverbs / Third Edition. – Oxford : Oxford University Press, 1970 – 930 p.
14. Spr – Sprichwörter // Woxikon [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sprichwoerter.woxikon.de/>

УДК 801.7:82-1

І. І. Бурцева,

Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля, м. Северодонецьк

LEXICAL AND SEMANTIC MEANS OF ‘SPACE’ CONCEPT EXPRESSION IN TH. DREISER'S «THE FINANCIER»

У поданій статті йдеться про різноманітність і стилістичне багатство лексично-семантичних одиниць, що мають потенціал вираження просторових відносин у рамках літературного дискурсу. Проаналізовано результати проведених досліджень (на прикладі «Фінансиста» Т. Драйзера).

Ключові слова: простір, концепт «простір», просторові відносини.

В данной статье рассматривается многообразие и стилистическое богатство лексико-семантических единиц, имеющих потенциал выражения пространственных отношений в рамках литературного дискурса. Проанализированы результаты проведённых исследований (на примере «Финансиста» Т. Драйзера).

Ключевые слова: пространство, концепт «пространство», пространственные отношения.

This article deals with the variety and stylistic richness of lexical and semantic units that have potential in expressing spatial relations within literary discourse. The results of conducted research are analyzed (on the basis of Th. Dreiser's «The Financier»).

Key words: space, concept 'space', spatial relations.